

משה חיים פלח

בשיטת התוס' רי"ד בדין ביטול ברוב

ויעוין עוד בתוס' רי"ד ובפסקי הרי"ד ז"ל (ב"ב 35 א) וז"ל לא אמר שמואל דלא אזלי בתר רובא אלא

בדבר שהוא מוחזק בו שהוא שלו וזה בא לתבועו ולהוציא מידו והאי דאמר שמואל כי אזלי בתר רובא באיסור אין פתרונו כמו שפירש רבי' שמואל ז"ל כ"ל בשטע חניות דבהוה רובא איסורא וממונה שוין דבהוה מתני' דמכשירין נמצא בה בשר הולכין אחר רוב הטבחין אלמא דינס שוה וכן נמי ברובא דסנהדרין אם רוב אוסרין או מתירין מטמאין או מטהרין הולכין אחר הרוב כמו שהולכין בממון אחר הרוב אלא הכי פירושו, דבר שהיה בחזקת איסור ונתערב ברוב היתר בטל ברוב שאם נתערבה חתיכה דנבלה בשני חתיכות דשחיטה ואינה ניכרת יכול ליקח כל חתיכה שרואה וליכל ולא חיישינן דילמא חתיכה דאיסורא אתת לידיה או שלשה בני אדם אוכלין את שלשתן דמן התורה האיסור בטל ברוב היתר ואף על פי שהיה ברור האיסור ובלבד שלא יאכל האחד את שלשתן כדפרישית בפ' גיד הנשה אכל ממין שהוא ידוע להנתבע אין התובע מוציאו מידו ומחזקתו בטענת הרוב עכ"ל, ומבואר נמי דדין ביטול ברוב היינו דאזלינן בתר רובא, ולא חיישינן דהך חתיכה היא חתיכה דאיסורא, אך לא נהפך האיסור להיתר, וכ"ה בדברי הרי"ד ז"ל.

אלא דלדרך זו צריך ביאור טובא דין ביטול ברוב בלא בלח, דהא התם ממ"נ איכא איסורא [וכן תמהו האחרו' לשיטת הרשב"א (במה"ב 37 ד"ה ש"ה ד"ו ע"ה) דאסר לאכול צבת אחת ויש שנקטו דעתו דהוי מדאורייתא] ובפשוטו ז"ל דחלוק בזה ביטול ברוב בלא בלח מביטול דיבש ביבש, ודוקא ביבש ביבש סבר התוס' רי"ד ז"ל דליכא דין ביטול והוי מדין הלך אחר הרוב גרידא, אך בביטול

גיד הנשה שנתבשל וליבטול ברובא צריה שאני וכן חתיכה של נבלה וכו' ומבטיל ברובא כו', וכחצו תוס' וז"ל ודבר שאינו לא צריה ולא חתיכה הראויה להתכבד בטל ברוב ואפילו איסור מדרבנן ליכא כדמשמע הכא ומיהו שמאלתא גברא היה אסור עכ"ל, ויעוין באחרו' דדנו אי כוונתם מדאורייתא או מדרבנן.

והנה בתוס' רי"ד (ב"ב 35 א) כתב וז"ל והראי שהביא משני שבלין שאם ישאלו זה בלא זה ששניהן טהורין והטהרות שיגע בהן זה הן טהרות וגם הטהרות שיגע בהן השני הן טהרות אין זו ראיה של כלום דהתם אין הטהרות של ראשון צריכות לשני ולא הטהרות של שני צריכות לראשון אבל אם נגעו שניהן בדבר אחד ה"נ דהוה טמא כו' אם אכל את שתייהן הוא טמא ממ"נ כך הסבירא נותנת ואינך צריך לראיה ואם אתה רוצה ראיה עיין בקונטרסי בפ' דמקואות תמצא ברייתא אחת דומה לענין זה וזה דומה למה שפירשתי בפ' גיד הנשה שאם נתערבה חתיכה אחת של חלב בשמים של שומן היא בטלה ברוב ומותר לו לאדם ליקח את אחת מהן ולאכולה דבתר רובא אזלינן ושלשה בני אדם נמי מותר ליכל שלשתן ואין אשם תלוי נוהג אלא בשתי חתיכות דליכא רובא דהיתירא ואף על פי ששלשה בני אדם מותרין ליכל שלשתן אם אדם אחד אכל שלשתן מביא חטאת שהרי בצירור אכל חתיכה של חלב עכ"ל.

ומבואר לכאורה בדברי הרי"ד ז"ל דדין ביטול ברוב אינו אלא דאזלינן בתר רובא ונקטינן דהך חתיכה מן הרוב היא, אך אין האיסור נהפך להיתר, וכל היכא דאיכא ממ"נ חייב חטאת.

דלח בלח מודה דהוי ביטול ממע, ומשום דהתם חשיב כאבוד מן העולם, והכי נקוט עלמא.

ולכאורה עיקר היסוד מצואר דצברי התוס' רי"ד גופיה בהוספה למהדורא מניינא בסוף מסכת עבודה זרה (ובמהדור'ס ע"ג 3) דעמד בקושית תוס' אהא דטבל אסור במשהו משום דהיתירו כן איסורו דתיפול"ל מדין דבר שיש לו מתירין ותיירך וז"ל ונ"ל לתרץ קושייתו דהיכא אמרי' דטבל ומעשר הן דבר שיל"מ ואינן בטלין אפילו באלף הני מילי כשעומדין בעינן שיש לו תקנה להחירן אבל כשנתערבו באחרים ונימוחו שוב אין להן תקנה להחירן **דכיון דנימוחו ואינם צענים כאלו אבדו מן העולם דמי** ולא חייל שם תרומה ומעשר על מה שמפריש על אותו טבל שנימוחו וגם לא חייל פדיון על מעשר שני שנימוחו הילכך דינן ככל האיסורין להיות בטלין בששים וההיא דנדרים ודבבא מליעא בטבל ומעשר שני העומדים בעינים קא מיירי שאם נתערבו טבל ומעשר שני חטין בחטין אפילו באלף לא בטלי ולא בתרומה שעולה באחד ומאה או בכלאי הכרם שעולין בא' ומאתים מפני שאז וודאי יש היתר לאיסורן אבל כשנימוחו וטבל ממשיך לעולם אין היתר לאיסורן שהרי בכל איסורין שבתורה היכא דטבל ממשו אף על גב דאיכא טעמו איכא מ"ד דאינו אסור מן התורה ואפילו למ"ד אסור מן התורה מודה הוא דאין לוקין עליו **דכיון דנימוחו בטל ואין שמו הראשון עליו** ה"נ כיון דנימוחו בטלי ושז לא מתפס זה שרוצה להחירן בקדושה והרי הן באיסורן ומש"ה אינטריך למימרא חוץ מטבל כגון שנימוחו מין דמינו ולא מנה נמי גס מעשר שני וחדש והקדש שאלה דווקא כשהן צענים ואינם ניכרים לא

בטל אפילו באלף מפני שיש להן מתירין אבל אם נימוחו בטלין בנותן טעם אבל טבל אף על פי שנימוחו הוא אסור בכל שהו כיון נסך, עיין במהדורא תליתאה ועיין צפ' הערל במהדורא תליתאה שפירשתי שאין לומר דבר שיל"מ אפילו באלף לא בטיל אלא דבבר יבש אבל דבבר לח לא אמרי' הכי עכ"ל.

הרי מצואר דצברי התוס' רי"ד, דכל היכא דנימוחו האיסור חשיב כאבד מן העולם וטבל שמו ממנו, ומהאי טעמא ל"ש ביה עוד הפרשת תרומה וחילול מעשר^ב, ומצואר עוד דצבריו דמהאי טעמא אף למ"ד טעם כעיקר דאורייתא ליכא בזה מלקות, משום דע"כ ממשו בטל אלא דהוי איסור מחודש על הטעם [ולכאורה הוא כעין שיטת הר"י מאורלייני^ש ואכמ"ל, ובמקו"א הדר ביה הרי"ד ויעוין להלן].

ולכאורה י"ל דכל לח בלח נמי דמי לנימוחו האיסור וחשיבין ליה כאבוד מן העולם וכנ"ל [ואף דצנימוחו גרע טפי ואכמ"ל] אך הגה התוס' רי"ד שם סיים "עיין במהדורא תליתאה ועיין צפ' הערל במהדורא תליתאה שפירשתי שאין לומר דבר שיל"מ אפילו באלף לא בטיל אלא דבבר יבש אבל דבבר לח לא אמרי' הכי" [והוא להיפך משיטת התוס' (בימות שם וצ"כ 7) דדוקא בלח בלח אמרי' דשיל"מ אינו בטל] ואי נימא דלח בלח נמי דמי לנימוחו, לכאורה צריך לפרש כוונתו דהתם נמי אשכחנא דבבר הנימוחו בטל טפי ומה"ט בטל אף בדשיל"מ, ויעוין בזכר יצחק (צ"כ ס"י מו) שכתב דתרי דיני איכא דין דבר שיש לו מתירין, חדא מטעמא דרש"י (ב"ב 31) דעד שחאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר וחדא מטעמא דהר"ן (נדרים 23 ב) דהוי כדינא דמין דמינו לר"י, וכתב שם דבלח בלח כיון דההיתר נהפך לאיסור ל"ט טעמא דרש"י יעו"ש צכ"ד].

* **ומרבן** הגרי"ו והחזו"א נחלקו אי אפשר לעשר יוצא מן הטבל, דהגרי"ו נקט דאיכא איסור דיוצא מן הטבל אף א"א לעשר דלח הוי טבל, אך החזו"א נקט דא"א דיהא איסור טבל בגוונא דל"ש הפרשה ונקט דשייכא הפרשה ביצא, ובצברי התוס' רי"ד הכא חזינן דשפיר אפשר דיהא איסור טבל אף בגוונא דל"ש הפרשה, וכן מצואר דבטעם כעיקר ל"ט חפצא דטבל ול"ש הפרשה ולכאורה ה"ה יוצא ובצברי מרבן הגרי"ו.

עליו וה"ה אם נתרצה הנותר על הפיגול ועכשיו שאינו ידוע איזהו מין המרובה אינו יודע להתרותו התראה ודאית שאם יתרה צו משום פיגול שמא הנותר מרובה או אם יתרה צו משום נותר שמא הפיגול מרובה ואינו יכול להתרותו אלא ספק לומר לו אל תאכלנו שמא תלקה או משום פיגול או משום נותר והתראת ספק לאו שמה התראה דבעינן שיתרנו התראה ודאית, הילכך אף על פי שנמצא שאכל כל שלשה האיסורין אינו לוקה על אחד מהן מפני שאינו יודע להתרותו התראה ודאית כו' עכ"ל, ומבואר בלשון התוס' רי"ד דגדר הדין דבטל שם המיעוט וחיל עליה דין הרוב וכדנקט בלשוננו "ולא יקרא על שמו אלא על שם חבירו וכו' בטל שם נותר ממנו ויקרא פיגול כו' מפני שבטל שם נותר ואף על פי שיש באותו מיעוט כזית לא יקרא נותר אלא פיגול", והוא כמבואר בדבריו בסוף המסכת "דכיון דנימוח בטל ואין שמו הראשון עליו".

וכן בהמשך דבריו שם כתב וז"ל ויש"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא כו' רבנן הוא דאחמיר עד דהיב טעמא שאם אתה אומר שאיסור נ"ט אף על פי שהיתר מרובה עליו הוא מן התורה א"כ הכא אמאי לא לקי אף על פי שהרוב היא פיגול ומיעוט נותר והתרו צו משום נותר ילקה שכיון שהוא לועסן ביחד נמצא שהנותר המיעוט הוא נותן טעם בפיגול המרובה **וכיון שהוא נותן צו טעם לא בטל שמו ממנו** וכיון שהיה שיעור כזית באותו נותר המיעוט ילקה עליו **שלא בטל שמו ממנו** וצ"ל אם יתרה משום פיגול צ"ל אם יתרה צו משום נותר חייב מלקות הוא **ששני השמות יש צו ולא בטל זה את זה** כיון דהיב ציה טעמא וילקה שמים משום נותר ומשום פיגול עכ"ל, ומבואר דגדר דין ביטול היינו דבטל שמו הימנו.

ויצוין עוד בפסקי הרי"ד במנחות (כג) אהא דאמר' ולקח מדם הפר ומדם השעיר הדבר ידוע שדם הפר מרובה על דם השעיר רבנן סברי מיכן לעולין שאין מבטלין זה את זה ופי' הרי"ד וז"ל כיון דדם השעיר מועט, ליבטיל ברובא ויבטל שמו מעליו

אלא דלכאורה אחר הדתית התוס' רי"ד דבלח בלח ליכא כלל דינא דדבר שיש לו מתירין, שוב אין צריך למה דהדית מתחילה דהיכא דנימוח אי אפשר להתירו ע"י הפרשה, אלא אף אי נימא דאפשר להפריש הימנו ליכא צוה דין דבר שיש לו מתירין, וז"ל דכוונתו לתירוק נוסף, דנפק"מ בטעמא דכהיתרו כך איסורו בלח בלח, דאף אי באמת יש לו מתירין מ"מ לא נאמר צוה דינא דשיל"מ אינו בטל.

והנה בזבחים (עמ"ס) אמר ר"ל הפיגול והנותר והטמא שבללן זה צוה ואכלן פטור א"א שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו שמע מינה תלת ש"מ איסורין מבטלין זה את זה ויש"מ נותן טעם ברוב לאו דאורייתא ויש"מ התראת ספק לא שמה התראה, ולכאורה מהתם נמי קשיא לדברי התוס' רי"ד דמדן ביטול ברוב לא בטל ע"ס הדין ולא נהפך האיסור להיתר, אלא דאזלינן בתר רובא, דהא התם אכל כל התערובת, ואמאי לא הויא התראת ודאי וילקה ג' משום פיגול ומשום נותר ומשום טמא, ולכאורה התם נמי ז"ל כנ"ל, משום דנבלל והוי כנימוח.

ובאמת יעוין בתוס' רי"ד בעבודה זרה (סו) דעמד בהך סוגיא וביאר וז"ל צ"ל כל הזבחים שנתערבו בהלכה דם שנתערב במים אמרי' אמר ריש לקיש הפיגול והנותר והטמא שבללן זה צוה ואכלן והתרו צו פטור אי איפשר שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו, פירוש אף על פי שהיה כזית ויותר מכל אחד ואחד כיון שבללן ועירבן ושם אותן בלולין לתוך פיו ולועסין ביחד פטור שאי אפשר לכזין שיהא כל המינין שוין לתוך פיו ולא ירבה אחד על חבירו, ואותו המין שהוא מועט ומתערב בחבירו בטל בחבירו **ולא יקרא על שמו אלא על שם חבירו** הילכך אם יש באותה הלעיסה שהוא לועס לתוך פיו הרוב מן הפיגול ומיעוט מן הנותר **בטל שם נותר ממנו ויקרא פיגול** וצריך להתרות צו משום פיגול ואם התרו צו משום נותר פטור מפני שבטל שם נותר ואף על פי שיש באותו מיעוט כזית לא יקרא נותר אלא פיגול כיון שנתרצה

עכ"ל [ויעוין בדברייו שם (כג)] ויעוין עוד להלן בדברי תשובת הרי"ד.

אולם יעוין בתוס' רי"ד (עבודה זרה ס) שכתב בתו"ד וז"ל ואינו יכול להתרותו אלא ספק לומר לו אל תאכלנו שמה תלקה או משום פיגול או משום נותר והתרות ספק לאו שמה התראה דבעינן שיתרו התראה ודאית, הילכך אף על פי שנמצא שאכל כל שלשה האיסורין אינו לוקה על אחד מהן מפני שאינו יודע להתרותו התראה ודאית ואלו היה בשוגג היה מביא שלש מטאות עכ"ל, ומבואר בדברי דאף הכא לא בטל האיסור כלל, ואילו היה בשוגג מביא שלש מטאות [וכן לשונו "נמצא שאכל כל שלשה האיסורין] והוא כשיטתו בכ"ד דע"י ביטול ברוב לא בטל עמם האיסור אלא דלזלינן בתר רובא ונקטינן דאכל ההיתר, אף היכא דאיכא ממ"נ חייב מטאת, וה"כיון דממ"נ אכל כזית פיגול וכזית נותר וכזית טמא חייב ג' מטאות, אף כ"ג טובא דא"כ אמאי לענין מלקות הוי התרות ספק ואינו לוקה, ועוד דהוא קותר למש"כ דטעמא משום דבטל הימנו שם האיסור המועט.

ולכאורה היה נראה דעירוב מהדורות יש כאן, ומש"כ ד"אלו היה בשוגג היה מביא שלש מטאות" הוא ממנהדורה אחרת, והתם אזיל דאף היכא דנבלל ונימוח ליכא דין ביטול ממש, ובאמת אכל ג' האיסורין ובשוגג חייב ג' מטאות, אלא דלענין מלקות הוי התרות ספק וכדי תבאר טעמא דמילתא בסמוך.

והנה לדרך זו שוב כ"ג נמי עיקר דין ביטול ברוב דלא בלח, דהיאך מותר לאכול התערובת, והרי ממ"נ עובר איסור.

ונראה צביאור שיטת התוס' רי"ד, דלזיל הכא דבג' חתיכות ב' של איסור וא' של היתר, מותר אדם אחד לאכול כולן צבת אחת מדין הלך אחר הרוב, אלא דמ"מ יתחייב מטאת, דכשם דצבה אחר זה יל"ד דמותר לאוכלן, ומשום דבכל חתיכה אמרינן דהך היתר היא [וכמ"ש הרשב"א] הוא הדין בצולבן צבת אחת חשיב כג' מעשים חלוקין, ודיינינן על כל חתיכה

בפני עכמה ואמרינן דמותר לאוכלה, ואף דיודע דממה נפשך עובר איסור בשעה זו, אף מ"מ כל מעשה בפני עכמו הוי מעשה היתר [אלא דמ"מ יתחייב מטאת לצסוף כדין אוכל בשגגה, ושפיר חשיב שב מידיעתו דהא אילו יודע לו מהי החתיכה האסורה היה פורש] ובאמת לשון התוס' רי"ד צב"ב (ג) "אף על פי ששלשה בני אדם מותרין ליכל שלשתן אם אדם אחד אכל שלשתן מביא מטאת שהרי בצירור אכל חתיכה של חלב" ולא נקט להדיא דאדם אחד אסור לאכול שלושתן, אלא סיים דאם אדם אחד אכלן מביא מטאת, ויתכן דבאמת אין כוונתו דאדם אחד אסור לאכול כולן, אלא דאורחא דמילתא נקט, ועיקר כוונתו רק דאם יאכל אדם אחד שלשתן יתחייב מטאת כיון דנתברר שאכל איסור, ויש לומר דאף צבת אחת כן הוא ומשום דדיינינן על כל חתיכה בפני"ע ואמרינן דהך היתר היא וכדנח'.

ומעתה נראה לדון דס"ל להתוס' רי"ד דאף בלח בלח כן הוא, דאף דיש בילה, מ"מ ע"כ יש משהו דאין מעורב בו מן האיסור, ואם נדון על כל כל שהוא וכל שהוא מן המשקין, איכא הכרעת רוב דבהך משהו ליכא איסור, וממילא מותר לאכול כל התערובת, ואף דיודע דבשעה זו עובר איסור, דמ"מ על כל מקצת איכא הכרעת רוב להיתר.

ומעתה מבואר מה דנקט הרי"ד בסוגיא דזבחים, דבאמת אף דאיכא ביטול ברוב חשיב דאכל ג' האיסורין ואילו היה בשוגג חייב מטאת, אף מ"מ מלקות ליכא, דלענין מלקות דבעינן מויד, אמרינן דכלפי האיסור המועט איכא הכרעת רוב דאינו מוזהר אהך איסורא [וחזינן דאיכא הכרעת רוב אף דאין יודע לאדם מהו הרוב ואכמ"ל] ואינו מוזהר בפועל אלא על האיסור המרובה, אף לענין מטאת דחייב אף בשוגג, כיון דידעינן דודאי אכל ג' האיסורין, חייב ג' מטאות.

אלא דבמהדורה אחרת הדך ציה הרי"ד, ונקט דהיכא דבשעה אחת אוכל כל התערובת ל"ש

שטעס האיסור נפשט צאל החתיכות והילכך כל כמה דיהיב טעמא לא בטיל, ותערובת המשקין כך דומה לבישול האוכלין דכי היכי דבישול האוכלין מערב טעם זה בזה הם הכי נמי עירוב המשקין מערב ומצלב זה בזה ואיך יכול לשחות משקין להסירא שלא יהא מעורב בהן ממשקין דאיסורא והילכך אם היו מין במינו אינן בטילין אלא במאה והוא דלא יהיב טעמא, ואם היו מין בשאינו מינו בטילין היכא דלא יהיב טעמא ואף על גב דליכא מאה, אצל היכא דיהיב טעמא אפי' ביותר ממאה לא בטיל כגון ציר וכיוצא בו שכל זמן שיש בו שיעורו דהיינו נותן טעם לא בטיל לעולם, ואין זה לא מפני חשיבות ולא מפני חומרא דרבנן אלא כך הדין נותן של כל זמן ששיעורו של איסור ממוסמם ומעורב בהיתר אינו בטל, ומשקין טמאין נמי כיון דכל טיפה וטיפה מהן חשובה לטמאת כמה משקין כדכתיב לעיל היאך נוכל לצטלם והרי מתערבין הטמאין עם הטהורין שאינך יכולים ליקח מן הטהורין שלא תהא טיפה של טמאין בהן, וכל זמן שהן מעורבין בגבי אין כח למשקין טמאים לטמאים אצל כיון שנתלשו פני השותה או ככלי הממלא שנעשו עלולין לקבל טומאת הטמאים מעוברת בהן אחיה הייא טיפה ומטמאה לכו, וצודאי אילו הייתן רוצים למשקין שלא יוכל לטמאות אחרים עד שיהא בהן רביעית כדכסר רש"י ז"ל היו מתבטלין הטמאין בטהורין שהרי אין בהן רביעית במקום אחד אצל כיון שטיפה אחת מהן חשובה לטמאת כמה משקין היאך נוכל לצטלם. ועוד ארציב הסברה ואוכיח שלא יתבטלו משקין טמאין בטהורין, דמאי דאמר'י בכל דוכתא דמדאורייתא חד בתרי בטל היכי דמי כגון זית אחד של איסור שנתערב בשני זתים של היתר ואין אנו מכירים הזית של איסור איזה הוא וכל זית זית עומד בפני עצמו התם הוא דאמר'י בטל ברוב ככי האי גונא שאם אכל זית אחד מהם אמרינן זיל בתר רובא ודהיתרא קא אכיל ואפי' אשם תלוי אינו חייב להביא שאינו מביא אשם תלוי אלא על שתי חתיכות אחת של איסור ואחת של היתר שאין כח בהיתר לצטל את האיסור אצל היכא דהווי חד דאיסורא

לדון בזה אזלינן בתר רובא, וביאר דבזה בטל עם המיעוט.

והנה בריש מקואות (פ"א מ"א) תנן שש מעלות במקואות זו למעלה מזו וזו למעלה מזו מי גבאים שחה טמא ושחה טהור טמא כו' ומשום דנפלה טיפה טמאה מפי הטמא לגבא וכשנתלשו המים מטמאה הך טיפה את כל המים, ועמדו האחרו' אמאי לא בטלה הך טיפה ברובה [דבעלמא בנתערבו בתלוש כיון דבכחה לטמאותן מיד אינה בטילה, אך הכא כל זמן דלא נתלשו המים ועודן בגבא אין מקבלין טומאה וא"כ אמאי לא בטלה הך טיפה הטמאה ברוב מים הטהורין] וכבר עמד בזה בתשובת הר"ד (סי' א') והאריך בזה וכתב ליישב על פי דרכו דדין ביטול ברוב הוא משום דאזלינן בתר רובא, אך בתערובת משקין דממ"נ איכא איסור ל"ש ביטול.

וכתב וז"ל ובו העלמתם עיניכם בזקן ואינה לפי כבודו ולא תירצתם לו כלום, ותשובת קושיותין כך נראה לי מאי דאמר'י (יבמות פ"ב ה') גבי חטאת ולחם הפנים ותרומה טמאה דבטלי במאה ה"מ בדבר יבש שלא נתן טעם האיסור בהיתר שהאיסור עומד לבדו וההתר לבדו אלא שאין אנו מכירים האיסור ומן התורה חד בתרי בטל כדאמר'י בגדה ובפרק הגיזקין ורבנן הוא דאחמור וסמכו אקרא ואמרו דלא תבטל אלא במאה, אצל היכא דקא יהיב טעמא כגון שנתבטלו ביחד בין שטעם האיסור מעורב בהיתר לא בטיל לעולם ואפי' במאה עד שיתבטל אותו הטעם כדתנן בפ"ב דערלה ומייתי' לה בפרק גיד הנשה ולמה אמרו כל המתבטל והמחמץ והמדמע להחמיר מין במינו, להקל ולהחמיר מין בשאינו מינו כי"ד כו' עד סופא, אלמא כל מידי דיהיב טעמא לא בטיל במאה אלא דבר יבש שאינו מתערב זה עם זה, וטעמא דמילתא דכל דבר יבש כגון דבכל חד וחד איכא למימר אין זה האיסור אלא ההתר הוא זה מן התורה בטל חד בתרי ורשאי לוכל כל חד וחד ומדרבנן בטל במאה, אצל היכא דיהיב טעמא היאך תוכל לומר זו היא חתיכה להסירא

ותרי דהיתרא לא משום דבטל צרוז ואפי' לכתחלה מותר לאכול כל אחד ואחד מהן **דלזלינן בתר רוצא ואמר' דהיתרא הוא כדאמר' בגיד הנשה גבי גיד וגבי חתיכה דנבילה אבל ודאי אם אכל כל שלשה זמים חייב חטאת הוא דהא ממנה נפשך אכל להווא זית דאיסורא** ואין לומר שם דבטל צרוז, דלא אהני ליה צטילא אלא היכא דאכל חד מיניהו האי זית דהיתרא הוא משום דהיתרא הוי רוצא אבל היכא דאכל כולהו דקים לן דזית האיסור התם קאי לא מיצטיל אלא חייב חטאת, והם הכי נמי הכא דשחה טהור מהנהו מים שבגדי או מילא מהן צכלי כיון דקים לן דצהנהו מים שבחוך הכלי או שבחוך לוגמיו קיימ' טיפה דטמאין **והיא חשובה לטמאת אותה** היכא מיצטילא אלא אחיא היא טיפה ומטמאה לכל אותן המשקין שנחלשו ונעשו עלולין לקבל טומאה עכ"ל.

והנה בדברי הרי"ד הכא מבואר דאף בלא בלא אמרינן דליכא ציטול כיון דממ"נ אכיל איסורא ול"ש למיזל בתר רוצא, אך הוסיף הרי"ד דהיינו דוקא "כל זמן שי"ש צו שיעורו דהיינו **נותן טעם** לא צטיל לעולם, ואין זה לא מפני חשיבות ולא מפני חומר דרצנן אלא כן הדין נותן של כל זמן ששיעורו של איסור ממוסמס ומעורר צהיתרא אינו בטל, ומשקין טמאין נמי כיון דכל טיפה וטיפה מהן **חשובה לטמאת כמה משקין** כדכתבית לעיל היאך נוכל לצטלם והרי מתערבין הטמאין עם הטהורין שאינך יכולים ליקח מן הטהורין שלא תהא טיפה של טמאין כו' ובודאי אילו היית רוז'ים למשקין שלא יוכל לטמאות אחרים עד שיהא בהן רביעית כדסבר רש"י ז"ל היו מתצטלין הטמאין צטהורין

שהרי אין בהן רביעית צמקום אחד אצל כיון שטיפה אחת מהן חשובה לטמאת כמה משקין היאך נוכל לצטלם כו' הכא דשחה טהור מהנהו מים שבגדי או מילא מהן צכלי כיון דקים לן דצהנהו מים שבחוך הכלי או שבחוך לוגמיו קיימא טיפה דטמאין והיא **חשובה לטמאת אותה** היכא מיצטילא אלא אחיא היא טיפה ומטמאה לכל אותן המשקין" כו', ומבואר בדבריו דהא דמצינו דין ציטול צרוז בלא בלא היכא דליכא נתינת טעם משום דבזה אין "שיעורו של איסור" מעורב, וכן גבי משקין אילו הוי צעינן שיעור רביעית לטמאות היה שייך בזה ציטול, אך כיון דמשקין כל שהן מטמאין ובכה טיפה כ"ש לטמאות אינה צטילה.

ונראה דהכא אזיל הרי"ד לכל היכא דנימות השיב כאבוד מן העולם, והוא הדין צתערובת לא בלא, אלא הא דנותן טעם לא צטיל, היינו דכיון דכיון דבכחו להטעים ולהשפיע על התערובת לא השיב כאבוד מן העולם, וכן גבי טומאה, כיון דבכחה לטמאות ולהשפיע על כל התערובת, לא דיינינן לה כאבודה מן העולם [אך בדבריו צסוף מסכת עבודה זרה מבואר דאף בגוונא דיהיב טעמא דיינינן ליה כאבוד מן העולם, אלא דאיכא איסור מחודש דטעם כעיקר, ומה"ט נקט דליכא בזה מלקות, אולם בדבריו (ס"ז א) הדר ביה (וזיין לדבריו צפסחים דנקט דליכא מלקות) וכתב דהיכא דאסור מדאורייתא מדין נותן טעם ע"כ איכא נמי מלקות, והתם אזיל כדבריו צתשובה, דכל היכא דיהיב טעמא השיב כאיתיה צעולם ואינו בטל, ואין זה איסור מחודש אלא כן "הדין נותן" ויש להאריך עוד צשיטת הרי"ד.